

## HØRINGSUTTAELSE

*Søknader om løyve til å byggje ti småkraftverk i Gudbrandsdalen.*

I arbeidet med høringsuttaelsen er selve søknaden med vedlegg, Bekkekløfter i

Oppland - Biofokusrapport 2008-31 " Retningslinjer for små vannkraftverk,  
Naturmangfoldslova og vannforskriften benyttet.

Viktige naturtyper som Oppland har et spesielt nasjonalt og til dels internasjonalt ansvar for å ta vare på er bekkekløfter i Gudbrandsdalen, flommarker langs Lågen og Ottaelva. I bekkekløftene finnes fosserøyksoner med tilhørende arter, der den såkalte "huldrefloraen" er unik i landet.

De omsøkte kraftutbyggingen vil sannsynligvis ha negativ virkning på den økologiske tilstanden i vassdraget. Skadevirkningene kan til en viss grad reduseres ved at det gjennomføres avbøtende tiltak, men det er det ikke åpenbart at vannforskriftens minimumsmål om god økologisk tilstand vil kunne opprettholdes på den utbygde strekningen. Fisk og bunndyr vil trolig være de mest følsomme kvalitetselementene.

Slipp av tilstrekkelig minstevannføring forbi inntaksdammen.og etablering av omløpsventil som sikrer jevn vannføring nedstrøms kraftverket ved driftsavbrudd må kreves der konsesjon blir gitt. Minstevannføringa må være så stor at faren for bunnfrysning blir minimal.

Vinstra 15.4.2013

Laugens Venner  
Jarle Rønningen  
Byrevegen 22  
2640 Vinstra

### **Kvernåi kraftverk i Lesja kommune**

Det finnes merkete turveier, som bl.a. er knyttet opp mot gangbruer over Kvernåi Strandsnipe (NT), og delvis grannsildre (NT) og grynsildre (NT), er direkte knyttet til vassdraget i tiltaksområdet. I rapporten om bekkekløft for Kvernåi er det funnet en forekomst av ulvelav som er definert som sårbar (VU). Kvernåi spiller trolig en rolle som rekrutteringsområde for harr i Lågen. Harr er en prioritert art. Derfor har elvestrekningen opp til et vandringshinder ved ca. kote 550 fått middels stor verdi for harr. Redusert vannføring vil være negativt for fisk og ferskvannsorganismer, men planlagt slipp av minstevannføring sommer og vinter vil avbøte en del på skadevirkningene, men neppe tilstrekkelig. Fossekall er tilknyttet vassdragsmiljøet langs Kvernåi. Redusert vannføring forventes å ha middels negativ virkning på fossekall. Både fjellvåk og dvergfalk er konstatert hekkende innenfor tiltaksområdet. Det er registrert to naturtyper i tiltaksområdet; bekkekløft og bergvegg med A-verdi og B-verdi. Av energiproduksjonen på 8,1GWh vil 75% være sommerkraft.

Den planlagte utbyggingen vil medføre et tap av INON-område i ca. 1 km<sup>2</sup>. (Iht: St.meld.nr. 26 (2006-2007) «Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand», er det eit nasjonalt mål å: «*Sikre at gjenværende naturområder med urørt preg blir tatt vare på*»).

***Tap av slike områder må ikke godtas. De negative konsekvensene er så store at konsesjon ikke bør gis.***

### **Nordre Juva kraftverk i Skjåk kommune**

Nordre Juva har stor verdi som landskapsobjekt fordi området inngår i et stort landskap med få eller ingen inngrep. Beliggenhet ved kanten av Breheimen nasjonalpark, samt nærhet til inngrepsfrie naturområder (INON-areal) bidrar også til dette. inngrep. Tiltaket vil redusere INON-arealer i deler av fjellmassivet Gjuvkampen. (Iht: St.meld.nr. 26 (2006-2007) «Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand», er det eit nasjonalt mål å: *«Sikre at gjenværende naturområder med urørt preg blir tatt vare på»*).Strekningen domineres av fosser og stryk. En redusert vannføring, som følge av en utbygging, vil redusere elvas verdi som et godt synlig landskapselement. Dersom rørgata legges åpen i øvre deler av strekningen vil også dette ha en negativ virkning på landskapet. Fallstrekningen som planlegges utbygd ligger godt eksponert fra hoveddalføret, bla fra Bismo. Visuelle negative konsekvenser vil omfatte det meste av flere turområder og aktiviteter på nordsida av hoveddalføret, samt de som driver aktiviteter i hovedvassdraget Ottaelva bl.a Skjåk rafting.

Det er påvist fossefall og det er den mest vannavhengige fuglearten som er observert i området.

Tiltaket vil gi svært begrenset kraftproduksjon mens de negative følgene for spesielt landskapet vil være store. Det er svært delte meninger om tiltaket lokalt, noe den politiske behandlingen i Skjåk kommune viser.

***Ut fra dette bør det ikke gis konsesjon for bygging av kraftverket.***

### Ula kraftverk i Sel kommune

Strekningen som planlegges utbygd går i en viktig bekkekløft der det blant annet er to fossesprøytoner. Det vurderes som sannsynlig at det lever sjeldne / truede arter her, basert på funn fra samme elv lenger oppstrøms. Det er videre kjent flere forekomster av elfenbenslav (sterkt truet – EN) langs elver i nærheten av Ula; både i Fagerliåe, (ca 11,5 km i luftlinje) og ved Otta (ca 6 km i luftlinje). Denne laven er knyttet til berg i halvskygge. En stor andel av funnene er gjort i Opplandske kløfter. Slike livsmiljøer finnes langs prosjektslekningen, og det kan ikke utelukkes at arten også finnes der. Det finnes også betydelige forekomster av røttetvebladmose (EN) ca 11,5 km i luftlinje unna (ved Fagerliåe). Mosen lever helst på fuktige trestokker i tilknytning til elva.

Det er registrert vintererle like oppstrøms E6. Denne arten har hovedutbredelsen i sørøstlige deler av Norge, og Ula er dermed innen artens kjerneområde. Det er også observert fossefall og denne hekker trolig et stykke nedenfor sedimentasjonsdammen. Både fossefall og vintererle er sterkt knyttet til rennende vann.

Prosjektområdet omfattes av reguleringsplanen for Selsverket grunnvannsfelt som innebærer begrensninger i blant annet masseuttak i området. Selve vannverket ligger ca. 500 vest for kraftstasjonsområdet og forsyner en stor del av innbyggerne i kommunen med vårt viktigste næringsmiddel, rent vann.

Det går en ca. sju km lang, sommeråpen bomvei fra Selsverket til Mysuseter. Dette er en viktig innfallsport til Rondane nasjonalpark. Store deler av veien går langs elva gjennom Uladalen. Ca. tre km fra Selsverket ligger Kvitskriuprestin. Dette er et fredet naturminne bestående av jordpyramider. Denne typen formasjoner og prosessene som har ført til dannelsen av disse pyramidene er svært sjelden i Europa, og Kvitskriuprestin er derfor en viktig turistattraksjon av internasjonal verdi.

Formasjonene ligger nært opp til veien, og hver sommer tar mange turister en avstikker fra E6 for å se på pyramidene.

Det er en viss usikkerhet knyttet til vurderingen av konsekvens. Dette er i hovedsak vedrørende verdier og beregning av omfang i tilknytning til redusert vannføring og fuktighetskrevenne.

***Det er for stor usikkerhet knyttet til kartleggingen av naturmangfoldet i området og konsekvensene for det. At tiltaket også kan ha negative konsekvenser for vannverket som forsyner mange mennesker med drikkevann gjør at søknaden ikke bør imøtekommes.***

### **Hinøgla kraftverk i Nord-Fron kommune**

Elva er et godt leve- og hekkeområde for fossefall og strandsnipe, men redusert vannføring må forventes å gjøre elva mindre egnet for fossefall og strandsnipe. Det er registrert hekking av kongeørn og hønsehauk i influensområdet. Disse er følsomme for forstyrrelser i hekkeperioden og eventuelt anleggsarbeidet bør derfor legges utenom denne perioden.

Hinøgla har en god aurestamme. En betydelig del av vannføringen er allerede fra ført elva gjennom regulering og overføring av avløpsvann fra Nedre Heimdalsvatnet til Sandvatna. Den var før reguleringa en av Norges beste aureelver. Det er tatt fisk på opp mot 1 kg på strekningen også de senere årene. Beste strekningen er nå fra samløpet med Flekka og ned til planlagt kraftstasjonsplassering. Strekningen oppstrøms inntaksområdet og ned til Staupfallet, er muligens egnet gyte- og oppvekstområde. Redusert vannføring på eventuell utbygd strekning vil medføre skade på bunndyr og dermed på fiskebestanden og fisket. Dette kan trolig avbøtes noe gjennom biotiltak. Det bør etableres mulighet for fiskevandring forbi inntaksdam

Elva er godt synlig og er et viktig landskapselement der Sikkilsdalsveien krysser elva (Staupfallbrua). Inntaket er planlagt plassert cirka 100 m oppstrøms brua. Nedstrøms brua skifter elva brått karakter og stuper ned i en foss, Staupfallet. Fossen har fritt fall på cirka 5-8 m. Det går et stinett i området ved Hinøgla som både benyttes sommer og vinter. Det er tilrettelagt for parkering hele året ved Hinøgla bru (mellom kraftstasjonsplassering A og B) og ved Staupfallsbrua (inntaksområde). Det er god skilting av turmulighetene i prosjektområdets nærområder. Hinøgla bru binder sammen turterrenget sør-sørvest og nord-nordøst for Hinøgla. Om vinteren kjøres det opp skiløyper som krysser Hinøgla bru. Om sommeren er det mulig å både sykle og gå løypene. Området er også et naturlig knutepunkt for elgtrekket mellom Murudalen og Espedalen. Elgtrekket blir nå vitalisert gjennom VINK-prosjektet (verdi- og innovasjonsprogram på natur og kulturarven og profilert som "Moose Highway" Prosjektet er et samarbeid mellom Gausdal, Sør-Fron og Nord-Fron kommuner. Sikkilsdalseter er kjent for sitt årlege hesteslepp, og er mye besøkt av turister. Sikkilsdal hesteavlsenter er nå freda og representerer en viktig del av norsk landbruks- og kulturhistorie. Anlegget har stor verdi som et helhetlig fjellanlegg med et karakteristisk utvalg bygninger som er karakteristiske for anlegget fra flere perioder.

Utbyggings- søknaden møtte betydelig motstand fra reiselivet da saken var oppe i kommunestyre i Nord-Fron, men det ble flertall for med 14 mot 11 stemmer.

***Det er mange utbygginger som har større negative konsekvenser enn denne, men området er allerede hardt nok belasta.***

### **Skåbyggja kraftverk i Nord-Fron kommune**

Skåbyggja er en viktig del av elvekløftøkosystemet og elvekløftlandskapet Vinstra. Dette elvejuvkomplekset er, sammen med Nordåa og Søråa i Ringebu, det mest verdifulle både i Oppland og i landet. Området må anses som internasjonalt unikt. Skåbyggja er et delområde som utfyller og forsterker kvalitetene i resten av elvekløftøkosystemet langs Vinstra. Skåbyggja er del av et svært verdifullt kløftesystem som allerede er berørt av tidligere vannkraftutbygging. Det er svært viktig å unngå ytterligere inngrep innenfor det nasjonalt/internasjonalt verdifulle bekkekløftøkosystemet langs Vinstra. Naturtypen bekkekløft vil få redusert verdi fordi mindre vannføring vil medføre at de mest fuktighetskrevene artene kan gå ut eller få reduserte bestander. Dette innebærer at bekkekløftøkosystemet endres og verdiene reduseres. Vurdert isolert ut fra naturmangfoldet i Skåbyggja blir ikke de negative konsekvensene for naturmangfoldet så store. På bakgrunn av at Skåbyggja er en viktig del av dette elvekløftøkosystemet, vil den omsøkte utbyggingen være i strid med naturmangfoldlovens forvaltningsmål for naturtyper (§ 5), og være svært uheldig.

***Dette må være god nok grunn til å avslå søknaden..***

### **Frya kraftverk i Sør-Fron kommune**

#### **Vassdraget er varig vernet, jf. St.prp. nr 77 (1979-80), Verneplan II.**

Det er viktige gyteområda for storaure i Frya og disse ligg ovenfor det planlagte stasjonsområdet. For å ta vare på det biologiske mangfoldet må forvaltninga av storaureen i området være stammeorientert på same måte som hos laksen. Tiltaket blir vurdert til å ha stor/svært stor negativ konsekvens for Frya som gyteelv for storaure. Nå som elva Våla i stor utstrekning har blitt uegnet som gyte-elv er gyteområda i Frya blitt enda viktigere for å ta vare på denne storaure stammen

Pilegrimsleden, gamle veifar og restene etter eldre bruanelegg over Frya, er registrerte kulturminner/kulturmiljø innenfor influensområdet. Veiminnene er automatisk fredet, og spennende dokumentasjon om tidligere brukshistorie. Pilegrimsleden har historisk betydning og verdi som arena for kulturhistorisk opplevelse. Viser her til " Retningslinjer for små vannkraftverk" side 11;  
Landskapsverdier er knyttet til både landskapsform og innhold og til summen av former, rom og innhold som har betydning for kunnskap, opplevelse og bruk:

- Natur, kultur, geomorfologi og symbolikk. Samspillet mellom natur og kulturhistorie.
- Landskap med stor tidsdybde og kulturhistorisk mangfold
- Økologiske funksjoner (naturtyper, fuglefjell, trekkveier for dyr m.m.). Urørthet.
- Helhet,

Kun to rødlistearter ble påvist under feltarbeidet, mens ingen var kjent på forhånd. Dette kan tyde på at det er enda flere uregistrerte rødlistearter i området. Det er også bekkekløft og fossesprøytemiljøer, noen av svært stor verdi. Elvestrekningen på begge sider er utvilsomt et godt miljø for vanntilknyttede arter som fossekall og vintererle, både til hekking og næringssøk. Flere gamle fossekalldreir er funnet ned mot Bergsveinhølen.

Tiltaket vil gi lite kraft, men gjøre betydelige skader i et freda vassdrag.

***Konklusjon må klart bli at konsesjonssøknaden ikke innvilges.***

### **Fossåa kraftverk i Sør-Fron kommune**

Skikju-Fossåa-Steinåa danner et større og stedvis dypt bekkekløft-system. Her er store biomangfold-verdier knyttet til trang, skyggefull kløft med grovvokst gråorskog langs elva, dessuten også til rik, solvendt lågurtskog/hagemarkskog med osp-bjørk og gran. Naturverdiene er samlet sett meget store (over middels store selv i Gudbrandsdalssammenheng), og lokaliteten vurderes som nasjonalt verdifullt-verdi 5. Hele den indre delen av Fossåa kan best beskrives som en tidligere hardt plukkhogd naturskog. Det ble funnet flere rødlistearter i området, bl.a. flatragg (NT) og spredte funn av rimnål (NT). Karplantefloraen er meget rik. Av rødlistearter ble det funnet dalfiol (NT), huldregras (NT), olivenlav (VU) og sumpaniskjuka (EN) på ei halvdød selje i kanten mot enga i nordøst. Lokaliteten er en meget rik, velutviklet gråor-heggeskog med gammelskogpreg med grove dimensjoner og død ved (naturtypeverdi A).). Samme tre hadde også skjellkuka, som også fantes på en meget grov hegg like ved. tilsier B-verdi, men med funn av EN-arten aniskjuka settes verdien opp til **A – svært viktig**. Når det gjelder elvefugler hekker strandsnipe og fossefall med regionstypiske tettheter. De nedre deler av elvedalen er passende livsmiljø for vintererle. ny rødlisteart – gubbeskjegg (NT). En utbygging etter alternativ 1a og 1b vil komme vil true eksistensen til sumpaniskjuka og dermed i konflikt med naturmangfoldsloven §§4 og 5.

Dessuten har Fossåa en bestand av aure som gir muligheter for fiske. Det er også registrert hekking av kongeørn og fjellvåk i området

***Dette vassdraget fra fjell til dal har så mange naturverdier at det ikke bør gir konsesjon til kraftutbygging etter noen av de omsøkte alternativene.***

### **Brynsåa kraftverk i Øyer kommune**

Søre Brynsåa er en verdifull bekkekløft, typisk for de rike kløftene i Sør-Gudbrandsdal. Kløfta er lite påvirket av nyere inngrep. Kløftetopografien er velutviklet, med tilhørende stor økologisk variasjon. Store deler av bekkekløften består av to lokaliteter av naturtypen bekkekløft bergvegg med verdi B. I kløften ligger et mindre område med naturtype kystgranskog ved en ca.10 høy foss som tilfører fosserøyk. Dette området er verdivurdert som svært viktig (Naturtypeverdi A). Ved nedre del av elva ligger en større edellauvskog som er vurdert som svært viktig (Naturtypeverdi A). Edelløvskogen er av de største som er kjent i Gudbrandsdalen. Biomangfoldmessig utmerker lokaliteten seg med en ansamling av sørlige arter innen flere artsgrupper som knapt er kjent fra andre steder i dalføret. Bla. finnes skogranke (VU) og den prioriterte arten dragehode i området. Skogranke har hele sin norske utbredelse knyttet til Gudbrandsdalen, hvorav det aller meste ligger i Øyer. Søre Brynsåa er blant de mest verdifulle kløftene. Det er registrert hekkelokalitet for hubro og fjellvåk i influensområdet. Nedre deler av Søre Brynsåa er gyte- og oppvekstelv for storaure.

***Støtter Fylkesmannen's syn som fremmer innsigelse til at det gis konsesjon for det omsøkte kraftverket i Søre Brynsåa ut fra hensynet til naturmiljøet i bekkekløften, og særlig hensynet til kystgranskogen i kløfta, samt på grunn av manglende utredning av ev. konsekvenser av rørgatetraséen for truede plantearter og hekkelokalitet for hubro.***

### **Åkvisla kraftverk i Øyer kommune**

Det er registrert hekkende strandsnipe (NT) i området som berøres av utbyggingen. Redusert vannføring vil kunne være negativt for forekomsten.

Bestanden av aure er så bra at strekningen brukes til fiske. Redusert vannføring må forventes å medføre skade på aure og bunndyr på strekningen, og fisket må forventes å bli mindre attraktivt. Etablering av vandringsvei for fisk opp og ned forbi inntaksdammen og biotoptiltak på hele den strekningen som berøres av utbyggingen kan avhjelpe dette.

Utbyggingen av Åkvisla kraftverk vil sammen med tidligere utbygging av Moksa kraftverk forringe en betydelig elvestrekning i Moksa, men det vil fortsatt være en relativt intakt elvestrekning ovenfor inntaket til Åkvisla kraftverk. Kraftverket vil årlig produsere 11,1 GWh, men hele 7,1 GWh vil være sommerkraft.

***Av de ti omsøkte utbyggingene betrakter vi dette som den minst konfliktsfulle. Det må settes som vilkår for konsesjon at utbyggingen skjer på en slik måte at skadevirkningene begrenses i størst mulig grad.***

### Mosåa kraftverk i Øyer kommune

På prosjektstrekningen veksler Mosåa mellom kulper, stryk, små fosser og et stilleflytende parti. Det er vekslende vegetasjon, både rike og mindre rike partier finnes. Verdiene ligger i tilknytning til arts mangfold og fire prioriterte naturtyper i influensområdet; bekkekløft, fossesprøytzone og sørvendt berg og rasmark. Dette er sammenslått i en lokalitet; svært viktig bekkekløft. Det er funnet forholdsvis mange individer av den sterkt truede fossefiltlaven i Storfallets sprutzone. Dette er en spesialisert lavart, som kun lever i tilknytning til fuktige livsmiljø, i bekkekløfter og i fuktig granskog. Det er sannsynlig at fossefiltlavens utbredelse vil påvirkes negativt. Forekomsten ved Storfallet er eneste forekomst av arten i Øyer. En viktig del av artens norske utbredelse er i Gudbrandsdalen. Sweco fant i alt 69 ulike arter kryptogamer på befaring i 2011, noe som viser at dette er en artsrik lokalitet. Det er registrert hekking av fjellvåk og hønsehauk i influensområdet. Artene er sårbare for forstyrrelse i forbindelse med hekking.

Nedre del av Mosåa er gyte- og oppvekstelv for storaure. Ovenfor dette er det stasjonær elveaure i vassdraget. I følge søkers miljøutredning vil den omsøkte kraftutbyggingen berøre de øverste ca. 300 m av storaurens leveområde. Oppland har flere stammer av storaure som anses å ha en nasjonal verneverdi. Oppland fylkeskommune forventer oppfølging av vassdragsrelaterte saker.

Fiskestammene er særlig sårbare for inngrep og forurensing av gyteområdene, som krever at disse gis en særlig beskyttelse i plan- og inngrepssaker. Følgende deler av vassdrag som er gitt arealbruksformålet Natur- og friluftsområde i sjø og vassdrag gis vern av hensyn til fiske-, friluft- og naturvern: Lågen og nedre del opp til første vandringshinder i elvene Mosåa, Søre Brynsåa og Nordre Brynsåa, samt strømområdene i Lågen nedenfor Hunderfossen. Her må vannstrengen og os områder bevares intakt, med tanke på best mulig gyte- og oppvekstområder for storaurestammen og andre ferskvannsorganismer i Lågen. Masseuttak eller deponi av masser i elvestrengene er forbudt.

***Støtter Fylkesmannen's innsigelse til at det gis konsesjon for den omsøkte utbyggingen av Mosåa på grunn av utbyggingens negative virkning på naturtyper av nasjonal verdi og fordi den truer en forekomst av den sterkt truede arten fossefiltlav. Innsigelsen er fremmet med hjemmel i vannressurslovens § 24, og begrunnes med hensynet til naturmangfoldet.***